
Bralna zavzetost

Razvoj bralne pismenosti ni povezan samo s spretnostmi in z znanjem. Zajema tudi motivacijo, odnos in vedenje. Sodobne raziskave kažejo, da so ti elementi ključni za uspešnost pri branju (glej Guthrie in Wigfield, 2000; McKenna et al., 1995). Empirične raziskave so pokazale, da je tako pri odraslih kot pri dijakih prisotna povezava med bralnimi navadami in bralno uspešnostjo (Campbell et al., 1997; Guthrie in Wigfield, 2000; OECD in STATCAN, 2000).

Rezultati cikla raziskave PISA 2000 so pokazali, da je bila v vseh sodelujočih državah stopnja bralne zavzetosti dijakov nedvoumno in pomembno povezana z njihovim bralnim dosežkom. V resnici je bila povprečna povezanost med zavzetostjo za branje in dosežki najmočnejša od vseh; presegala je celo povprečno povezanost med bralno pismenostjo in socialno-ekonomskim statusom (OECD, 2002). Te in druge ugotovitve skupaj kažejo, da ima lahko bralna zavzetost pomembno vlogo pri zmanjševanju določenih razlik v dosežkih med različnimi podskupinami v vsaki izmed sodelujočih držav.

Koncept zavzetosti temelji na teoriji samodoločenosti (Ryan in Deci, 2000), po kateri so posamezniki najbolj razviti takrat, ko so samodoločujoči. V tem stanju namreč posedujejo vrednote in cilje, usklajene z njihovo kulturo, hkrati pa so še vedno kompetentni in samozavestni pri odločanju glede lastnih dejanj. Samodoločujoči bralec je notranje motiviran, torej bere zaradi branja samega. Pri branju ga vodijo raznovrstni interesi in cilji, opredeljuje se o priljubljenih temah oziroma avtorjih. Samodoločujoči bralec ima z branjem povezane vrednote, prepričanja in cilje, ki mu omogočajo, da se posveča učenim, zaposlitvenim, osebnim in socialnim ciljem ter aktivnostim.

Opredelitev in merjenje individualne bralne zavzetosti v raziskavi PISA

Individualna bralna zavzetost je v raziskavi 2009 opredeljena takole:

»Individualna bralna zavzetost se nanaša na motivacijske dejavnike in vedenjske značilnosti branja dijakov.«

Empirična literatura o individualni bralni zavzetosti med prevladujočimi konstrukti navaja interes za branje, zaznavo avtonomije pri branju in socialno interakcijo. Med vedenjske značilnosti spadata obseg in raznovrstnost bralnih aktivnosti.

V vseh preteklih ciklih raziskave PISA se je pokazalo, da imajo zavzeti bralci dobro izoblikovane interese in priljubljene teme oziroma tipe bralnega gradiva (interes); pomembno jim je, da sami nadzirajo svoje branje in se samoiniciativno odločajo o bralnih aktivnostih (avtonomija); s pomočjo socialnega okolja širijo svoje kompetence in delijo znanje ter izkušnje z drugimi (socialni vidik); berejo pogosto in posegajo po raznovrstnih besedilih